

05 MODUL: ELEMZÉS ÉS MEGÉRTÉS

M▲PChipp

SUPPORTED BY THE RIGHTS, EQUALITY
AND CITIZENSHIP (REC) PROGRAMME
OF THE EUROPEAN UNION

MIÉRT FONTOS AZ ELEMZÉS?

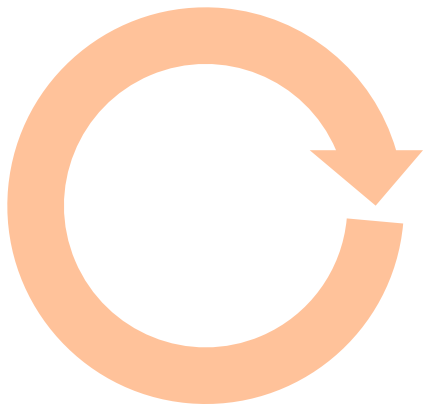
A szakemberek a gyermekvédelem során rendszeresen szembe kerülnek **különböző kihívásokkal...**

- ▶ Kétértelmű információk
- ▶ Összetett esetek a kényszerítő intézkedések meghozatalakor
- ▶ ...

Az információ gyűjtése és rendezése szükséges, de nem elegendő a gyermekek helyzetének megértéséhez.
Átfogó, holisztikus elemzésre van szükség.

A FELMÉRÉS, ELEMZÉS ÉS BEAVATKOZÁS TERVEZÉS 7 LÉPÉSE

cf. Bentovim, Cox, Bingley Miller, Pizzey & Tapp (2014)

1. lépés: előzetes felismerés és jelzés
2. lépés: információ gyűjtés
3. lépés: a rendelkezésre álló információk rendszerezése
- 4. lépés: a probléma és a lehetséges védelem mintázatának elemzése**
5. lépés: a gyerek számára várható kimenetek, eredmények tervezése
6. lépés: a beavatkozás megtervezése
7. lépés: az eredmények és a beavatkozás hatásának mérési lehetőségeinek meghatározása

A BÁNTÓDÁSI ÉS A VÉDEKEZÉSI MINTÁZATOK ELEMZÉSE

according to Bentovim et al. (2014)

- ▶ Az elemzés célja, hogy **azonosítsa a különböző faktorokat és folyamatokat, melyek hatással vannak a gyermek egészségére és fejlődésére**. Ne felejtjük el:
 - ▶ Ami lényeges, hogy **van-e a gyermek egészségének és fejlődésének valamilyen gyengesége** (potenciális gyengesége).
 - ▶ A gondozás nehézségekkel járhat és/vagy **a tágabb család és környezet gyengítőleg vagy erősítőleg hathat** a gyermek egészségére és fejlődésére.
- ▶ Az elemzés annyit tesz, hogy **hipotéziseket állítunk fel** a család és a környezet tényezőiről, a szülői kapacitásról és a gyermek fejlődési szükségleteiről, és **ellenőrizni kell, hogy van-e megfelelő alapja a hipotézis megerősítésének vagy megcáfolásának**.

A BÁNTÓDÁSI ÉS A VÉDEKEZÉSI MINTÁZATOK ELEMZÉSÉNEK KULCS KÉRDÉSEI

Bántódás mintázatainak
keresése

- ▶ Mik a **gyengeségek a gyermek egészségében és fejlődésében?**
- ▶ Hogyan alakultak ki?

Védelem mintázatai

- ▶ Mik az **erősségek a gyermek egészségében és fejlődésében?**
- ▶ Hogyan alakultak ki?

Kronológia:

- ▶ Milyen események voltak meghatározóak a **múltban**
 - ▶ Mi tartja fent a dolgokat a **jelenben**
 - ▶ Milyen változás várható a **jövőben**

MIK A TÉNYEZŐK ÉS A FOLYAMATOK?

Tényezők: erősségek vagy gyengeségek a felmérés háromszög bármelyik dimenziójában. Például:

- ▶ A gyermek elhanyagolt megjelenése;
- ▶ A szülők szervezetlen és kaotikus gondozása;
- ▶ Rosszul karbantartott lakás;
- ▶ A gyermek kapcsolatteremtő képességei (könnyen barátkozik);
- ▶ A szülők biztosítják a gyermek számára, hogy tartsa a kapcsolatot a távolabbi rokonokkal.

Folyamatok: a tényezőkkel való kapcsolatok. Például:

- ▶ A szülők szervezetlen gondozása hatással van a gyermek egészségére;
- ▶ A szülők bátorítása és részvétele a gyermek játékaiban, fejleszti a gyermek kognitív képességeit

Minden folyamat **együttesen egy egyfajta hatás mintázatot alkot.**

LINEÁRIS ÉS CIRKULÁRIS FOLYAMATOK

Az egyedülálló **tényezők különböző módokon kapcsolódhatnak** egymáshoz:

Lineáris folyamatok: a különálló tényezők hatnak más tényezőkre, de fordítva ez nem igaz. Például:

- ▶ A szülők szervezetlen és kaotikus gondozása,
- ▶ befolyásolja a gyermek társadalmi szerepvállalását,
- ▶ ami elhanyagolt megjelenést eredményez.

Cirkuláris folyamatok: kölcsönös hatások alakulnak ki a tényezők között. Például:

▶ A nagynéni érzelmi támogatást biztosít a gyermeknek stresszes időszakban,

▼ ami segíti, hogy fejlessze a pozitív érzelmi szabályozás képességét

◀ ez pedig arra motiválja a nagynénit, hogy méginkább bevonódjon.

KÖZÉPPONTBAN A LEGEREDMÉNYESEBB HATÁSOK

A tényezők és folyamatok azonosítását követő lépések:
meghatározzák a gyermekek **egészségére és fejlődésére gyakorolt hatásukat**.

Az alábbi szempontok figyelembevételével **nélkülözhetetlen a beavatkozások megtervezéséhez:**

- ▶ Olyan veszélyeztetett vagy kockázatos területek, amelyek esetében intézkedésre van szükség
- ▶ Erősségek, amelyekre lehet építeni

2

Az alapkérdések segítik a leghatékonyabb tényezők és folyamatok érzékelését:

A NEHÉZSÉGEK KOMOLYSÁGA

- ▶ Melyek azok a tényezők és folyamatok, amelyek a **leginkább károsak a gyermek egészségére és fejlődésére?**

AZ ERŐSSÉGEK JELENTŐSÉGE

- ▶ Mik azok a tényezők és folyamatok, amelyek a **legegészségesebbnek tűnnek a gyermek egészségére és fejlődésére?**

HOGYAN HATÁROZZUK MEG A HATÁSOKAT?

cf. Angold et al. (1995)

Egy tényező jelentőségteljesnek tűnhet, ugyanakkor előfordul, hogy a gyermek egészségére és fejlődésére gyakorolt hatása alacsony (pl.: szegénység).

6 jellemzője a tényezőknek és folyamatoknak:

1. behatolhatóság (intrusiveness)
2. szétterjedhetőség (pervasiveness)
3. módosíthatóság (modifiability)
4. gyakoriság (frequency)
5. időtartam (duration)
6. szokatlanság (unusualness)

3 SZEMPONT MELYET ÉRDEMES FIGYELEMBE VENNI

- 1. Behatolhatóság:** az a mérték (vagy mélység), amennyiben a viselkedés, az érzelmek, a tapasztalatok, a környezeti tényezők gátolják, vagy elősegítik a gyermek fejlődési szükségleteinek kielégülését vagy családi aktivitását.
 - ▶ Minél több tényező vagy folyamat „hatol be”, annál erősebb a hatás.
- 2. Széletterjedhetőség:** azon emberek, helyzetek és tevékenységek hatóköre (vagy szélessége), amelyekre az erősség vagy a nehézség hatással van.
 - ▶ Minél nagyobb az érintett szempontok száma, annál erősebb a hatás.
- 3. Módosíthatóság:** az a mérték amennyiben más tényezők, folyamatok, tapasztalatok vagy helyzetek megváltoznak.
 - ▶ Minél kevésbé módosítható egy tényező vagy folyamat, annál erősebb a hatás.

... ÉS TOVÁBBI 3

4. **Gyakoriság:** a viselkedések, tapasztalatok és események előfordulási aránya.
 - ▶ Minél gyakoribb egy tényező vagy folyamat, annál erősebb a hatás.

5. **Időtartam:** az erősségek vagy nehézségek már fennállásának időtartama.
 - ▶ Minél hosszabb egy tényező vagy folyamat időtartama, annál erősebb a hatás.

6. **Szokatlanság:** az a mérték, hogy egy tényező vagy folyamat mennyire rendkívüli. A nem mindennapi viselkedések, érzelmek, tapasztalatok önmagukban is fontos tényezőnek tekinthetők, függetlenül a többi.
 - ▶ Minél szokatlanabb tényező vagy folyamat, annál nagyobb a hatása.

AZ ELEMZÉS SZINTETIZÁLÁSA

cf. Bentovim, Cox, Bingley Miller & Pizzey (2009)

A nehézségek súlyosságának mérlegelésekor általában elmondható, hogy:

- ■ ■ ▶ minél több **oldal és dimenzió van**, ami nehézséget mutat,
- ▶ minél **gyakoribbak** a nehézségek megjelenései,
- ▶ minél **tovább** állnak fenn,
- ▶ minél **kevésbé módosíthatóak**
- ■ ■ ▶ minél **jobban beleavatkoznak** a gyermek egészségébe és fejlődésébe
- == ▶ annál **súlyosabb** az ártalom mintázata

KOGNITÍV TORZÍTÁSOK

Kognitív torzítások: olyan tendenciák, melyek során egy adott módon gondolkodunk, ami a racionális standardoktól való szisztematikus eltérésekhez vezethet az ítélkezés és a döntéshozatal terén.

Releváns torzítások a gyermekvédelmi eljárások információelemzése során:

- ▶ Elérhetőségi heurisztika
 - ▶ Megerősítési torzítás
 - ▶ Megosztott információk hatása
-

Nincs rá mód, hogy teljesen kiküszöböljük a kognitív torzításokat, de ...

ELÉRHETŐSÉGI HEURISZTIKA

Elérhetőségi heurisztika: során hajlamosak vagyunk túlbecsülni azon események valószínűségét, melyek a memóriánkban jobban „elérhetőek”. Erre hatással lehet, hogy:

- ▶ mennyire frissek az emlékeink, vagy
- ▶ mennyire szokatlanok vagy érzelmileg túlfűtöttek

Problematika: amire egyszerűbb emlékezni, az nem feltétlenül jellemzőbb általánosságban, és ez téves következtetésekhez vezethet. Például:

- ▶ *Ha a közelmúltban egy gyermek meghalt gyermekbántalmazás következtében, akkor ez a szélsőségesen rossz eset könnyen beleivódik a szakemberek emlékezetébe és ennek hatására hajlamosabbak lesznek arra, hogy a későbbi esetekben könnyebben alkalmazzanak kényszerítő eljárásokat.*

▶ Hogyan tudjuk kezelni az elérhetőség heurisztika hatásait?

- ▶ Vonjunk be további szakembereket az információ elemzésének folyamatába.
- ▶ Alkalmazzunk strukturált mérőeszközöket a felmérés és az elemzés során (pl.: felmérés háromszög).

Mi még

MEGERŐSÍTÉSI TORZÍTÁS

Megerősítési torzítás: során hajlamosak vagyunk arra, hogy a keresést, az interpretációt, a fókuszálást és az információgyűjtést úgy végezzük, hogy azok megerősítsék az előzetes elvárásainkat, míg az alternatív lehetőségekre aránytalanul kevés figyelmet fordítunk.

Problematika: Az emberek automatikusan magyarázatokat generálnak arra vonatkozóan, amit megfigyeltek (implicit és/vagy explicit) módon, melyek félreértésekhez vezethetnek. Az ennek ellentmondó információkat ugyanis könnyen figyelmen kívül hagyják. Például:

▶ *A szakember „beleszeret” a hipotézisbe miszerint a gyermeket elhanyagolják, figyelmen kívül hagyva, hogy a szülők biztosítják a megfelelő orvosi ellátást annak ellenére, hogy a fizikai szükségleteinek kielégítésében elbuktak.*

▶ Mit tegyünk, hogy elkerüljük a megerősítési torzítást?

- ▶ Rendszeresen vegyük figyelembe az ügyet egy másik perspektívából.
- ▶ Szándékosan keressünk a saját elméletünkkel szemben álló tényeket.
- ▶ Általánosságban fogalmazzunk meg több hipotézist ugyan arra az esetre.
- ▶ Vonjunk be több szakembert az információk gyűjtésébe és elemzésébe.

Mi még

MEGOSZTOTT INFORMÁCIÓS HATÁS

Megosztott információs hatás: során hajlamosak vagyunk a csoporttagokkal:

- ▶ több időt és energiát szánni azon információk megvitatására, amelyek már ismerősek (megosztott információk), és
- ▶ kevesebb időt és energiát szánni azon információk megvitatására, amelyek csak néhány tag számára ismertek (nem megosztott információk).

Problematika: A rossz döntéshozatal káros következményei merülhetnek fel abban az esetben, ha a szakemberek csak a megosztott információkkal találkoznak, és nem férnek hozzá a nem megosztott információkhoz. Például:

- ▶ *A szakember nem osztja meg a megfigyelését miszerint a szülők jó kapcsolatot ápolnak a szomszédokkal, ha a vita során elsősorban a hiányosságaik alapján jellemezték őket.*

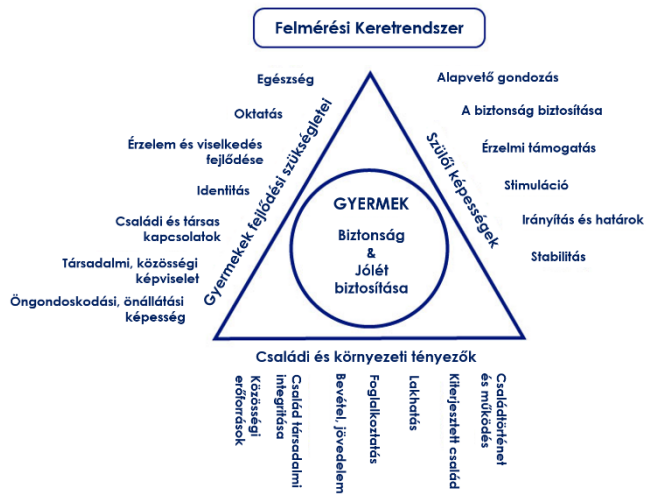
▶ Mit tegyünk annak érdekében, hogy a csoport kevésbé fókuszáljon a már megosztott információkra?

- ▶ Töltsünk több időt a kollektív döntések megvitatásával.
- ▶ Növeljük a csoport véleményének diverzitását.
- ▶ Strukturáljuk a beszélgetést és hozzunk be új témákat, ezzel elkerülve azokat a lehetőségeket, hogy a csoport visszatér a már megvitatott témához.

Mi még

GYAKORLAT: A BÁNTÓDÁSI ÉS VÉDELMI MINTÁZATOK FELHASZNÁLÁSA

M▲PChipp

GYAKORLAT: EGY MINTAESET ELEMZÉSE

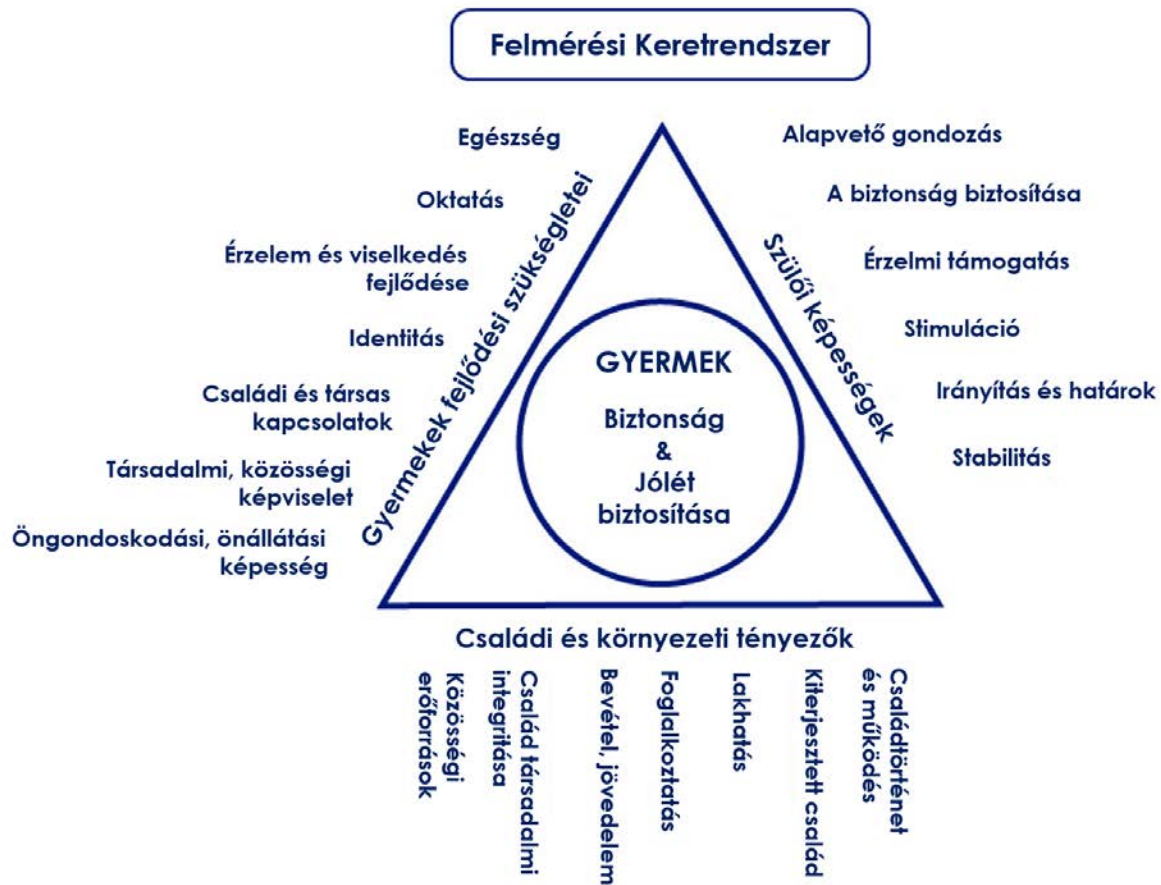
Ennek a gyakorlatnak az a célja, hogy megtanítsa hogyan használjuk a Felmérés Háromszöget az összegyűjtött és rendezett információ elemzéséhez.

- ▶ **Alkossanak kis csoportokat**, 3 és 5 fő között, és vessenek egy pillantást a teljes Felmérési Háromszögre.
- ▶ **Állítsanak fel hipotéziseket** arra vonatkozóan, hogy hogyan hat egymásra a családi és környezeti tényezők, a szülői képességek és a gyermek fejlődési szükségletei. **Ellenőrizték, hogy vannak-e erre bizonyítékok**, vagy nem?
- ▶ Mely tényezők és folyamatok a legkárosabbak, és melyek a leginkább védelmezők. Jellemezze a gyermek egészsége és fejlődése szempontjából fontos mintázatokat.

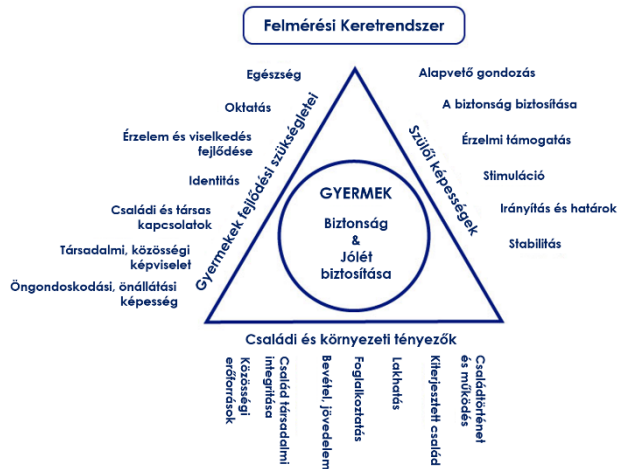
Az eredményeket és a tapasztalatokat **30 percben** megvitatjuk.

FELMÉRÉSI KERETRENDSZER TÉRKÉP A FOLYAMATOKHOZ

Department of Health et al. (2000)

MEGVITATÁS: REFLEXIÓK AZ ELEMZÉS FONTOS SZEREPÉRE

REFLEXIÓ A SZEREPEKRE ÉS AZ ATTITÚDÖKRE

Szánjanak 10 percet arra, hogy végiggondolják még egyszer a gyermekvédelmi folyamatok során rendelkezésre álló információk elemzésének és megértésének megközelítéseit:

- ▶ **Mivel tud szakemberként hozzájárulni** az információ elemzésével a gyermekek védelméhez?
- ▶ **Mit tanult más szakemberek feladatai alapján** az információ elemzéséről, és ez milyen hatást gyakorol a saját attitűdjeire a gyermekek védelmével kapcsolatban. Voltak olyan szempontok más szakemberek szerepével kapcsolatban, amelyek zavaróak voltak?

A PROJEKTRŐL

- ▶ A képzési anyag a Multidisziplináris Együttműködés és Részvétel a Gyermekvédelemben (MAPChiPP) program részét képezi.
- ▶ A projektet az Európai Unió **Rights, Equality and Citizenship (REC)** programja támogatta, a megvalósításért az alábbi szervezetek voltak felelősek: German Institute for Youth Human Services and Family Law (Németország), Család, Gyermek, Ifjúság Egyesület (Magyarország), Estonian Union for Child Welfare (Észtország), Netherlands Youth Institute (Hollandia) and Child and Family Training (Egyesült Királyság).
- ▶ © 2017 *MAPChiPP project consortium* Minden jog fenntartva